

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Občanské sdružení pro ekologickou dopravu na Děčínsku (Podpora železnic) - SED**, se sídlem Bezručova 933/3, Děčín IV - Podmokly, zastoupeného JUDr. Boleslavem Pospíšilem, advokátem se sídlem Malinovského nám. 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo dopravy**, se sídlem Nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 1. 2008, č. j. 4/2008-130-SPR/2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, č. j. 8 Ca 79/2008 - 42,

t a k t o :

- I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2008, č. j. 8 Ca 79/2008 - 42, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Žalobcův návrh na přiznání odkladného účinku žalobě Nejvyšším správním soudem **se odmítá**.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Shora cit. rozhodnutím žalovaného bylo zamítnuto žalobcovo odvolání proti rozhodnutí Drážního úřadu ze dne 23. 11. 2007, č. j. 3-3809/07-DÚ/Se, jímž bylo rozhodnuto o zastavení veřejné osobní drážní dopravy na regionálních drahách pro JŘ 2007/2008. Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že žalobcovo odvolání nelze považovat za řádný opravný prostředek proti rozhodnutí Drážního úřadu, neboť bylo podáno osobou, která není účastníkem řízení podle § 38 odst. 1 zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) dne 15. 2. 2008 žalobou podanou k Městskému soudu v Praze, v níž zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků. Tuto žádost odůvodnil tím, že jako právnická osoba - občanské sdružení - nemá žádné finanční prostředky, nevykonává žádnou výdělečnou činnost a nevlastní žádný majetek, jehož zpeněžením by prostředky na úhradu soudního poplatku mohl získat. Vlakové spoje si u Českých drah, a. s. objednal na základě příslibu členů a příznivců, kteří v tomto případě zašlou peněžní prostředky přímo dopravci po provedení kalkulace nákladů.

[3] Dne 2. 7. 2008 podal stěžovatel městskému soudu návrh na přiznání odkladného účinku žalobě, který odůvodnil tím, že Správa železniční dopravní cesty provádí úkony, které mají tvořit podklad pro zrušení regionální dráhy (železniční trati č. 132), ačkoliv dosud vůbec nebylo rozhodnuto o jím podané žalobě. Nepřiznáním odkladného účinku by mohlo dojít ke zrušení zmíněné regionální dráhy, případný výsledek soudního řízení by poté již nemohlo nic změnit a stěžovatel spolu s obcemi by nemohl objednávat provoz na této trati, na níž by již byly sejmuty koleje. V dalším stěžovatel odkázal na své internetové stránky. Žádost o přiznání odkladného účinku urgoval podáním ze dne 28. 7. 2008, v němž uvedl, že došlo k podstatnému zhoršení situace. Nebude-li žalobě přiznán odkladný účinek, dojde k zahájení řízení o zrušení regionální trati Ministerstvem dopravy.

[4] Usnesením ze dne 17. 6. 2008, č. j. 8 Ca 79/2008 - 42, městský soud návrh na osvobození od soudních poplatků zamítl, neboť po vyhodnocení stěžovatelových tvrzení (viz bod [2] tohoto rozsudku) dospěl k závěru, že uvedené skutečnosti nejsou dostatečným důvodem pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Dále odkázal na názor vyjádřený Krajským soudem v Brně v usnesení ze dne 13. 3. 2007, č. j. 30 Ca 33/2007 - 26, v němž bylo konstatováno, že „skutečnost, že sdružení na ochranu přírody a krajiny nevybírá členské příspěvky a ani jinak o zdrojích příjmů neuvažuje, znevěrohodňuje opodstatněnost žádosti takového spolku o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. To, že jde o neziskové sdružení, automaticky neznamená, že materiální zajištění ve stanovách deklarovaných forem činnosti sdružení je povinností státu a nikoliv věci vlastního hospodaření a získávání prostředků.“ Je proto na stěžovateli, jenž si dobrovolně a úmyslně předsevzal vyvíjet určitou činnost, aby si pro její výkon zajistil nezbytné prostředky, a to včetně případných soudních poplatků. Soud primárně neshledal žádný důvod proto, aby stěžovatel svou dobrovolnou činnost principiálně a programově konal - byť z části - na účet státu, tedy z veřejných prostředků.

II.

[5] Proti tomuto usnesení podal stěžovatel včas kasační stížnost, v níž zejména namítl, že městský soud odkázal na názor Krajského soudu v Brně, aniž by uvedl, kde bylo toto rozhodnutí publikováno, čímž stěžovateli upřel možnost se s tímto rozhodnutím seznámit. Stěžovatel dále výslovně uplatnil kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Soud dle jeho názoru zcela ponechal stranou důvody, pro něž bylo řízení zahájeno. Dle stěžovatelova názoru jde skutečně o výjimečný případ, neboť usiluje o zachování provozu na regionální dráze Děčín - Oldřichov u Duchcova, zatímco Ministerstvo dopravy v rozporu s vládním dokumentem - Dopravní politikou České republiky pro léta 2005 - 2013 skandálně usiluje o zrušení této dráhy. Tyto skutečnosti soud vůbec nevzal v úvahu, ačkoli jsou patrná jak ze žaloby samotné, tak z připojených příloh, a tak nezohlednil

okolnosti daného případu. Městský soud pouze reprodukoval nikde nepublikovaný judikát Krajského soudu v Brně, aniž by vůbec na tuto věc aplikoval skutková zjištění týkající se stěžovatele. Proto je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek odůvodnění. Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud usnesení městského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

[6] Stěžovatel v kasační stížnosti dále uvedl, že městský soud v rozporu se zákonem nerozhodl o návrhu na přiznání odkladného účinku jím podané správní žaloby, ani procesně nereagoval na podání ze dne 28. 7. 2008 (viz bod [3] tohoto rozsudku). V této výjimečné situaci proto stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud přiznal předmětné správní žalobě odkladný účinek. V podrobnostech odkázal na svá podání, která již jsou obsahem spisu.

[7] Žalovaný své vyjádření ke kasační stížnosti nepodal.

III.

[8] Nejvyšší správní soud vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost (viz detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, všechna zde uvedená rozhodnutí NSS dostupná na www.nssoud.cz).

[9] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), přitom shledal vady, k nimž by musel přihlédnout i bez návrhu (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.).

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, znemožňujícím ve svém důsledku právo každého na přístup k soudu, zaručené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

[12] Institut osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[13] Nejedná-li se tedy o případ uvedený ve větě druhé cit. ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., soud (předseda senátu) při rozhodování podle tohoto ustanovení především porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové a sociální poměry dotčeného účastníka řízení včetně možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem (dokazování, náklady právního zastoupení, apod.) či povahu věci samé. Výsledkem této úvahy je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli (k tomu srov. např. rozsudek NSS ze dne 23. 2. 2006, č. j. 4 Ans 3/2005 - 148).

[14] Závěr, který městský soud v daném případě ze stěžovatelem tvrzených skutečností učinil, však nevychází ze shora uvedených požadavků. Soud totiž rozhodl, aniž by vůbec zkoumal stěžovatelovy majetkové a příjmové poměry, přičemž jen z povahy občanského sdružení dovodil závěr, že si takové sdružení musí vždy na svou činnost získat prostředky samo.

[15] Nejprve je nutno předeslat, že oprávněnou shledal zdejší soud i stěžovatelovu námitku nesprávného odkazu na rozhodnutí Krajského soudu v Brně, u něhož nebylo uvedeno, zda a popřípadě kde bylo takové rozhodnutí publikováno. Přestože městský soud v daném případě postupoval ve snaze o jednotnost judikatury, aby předešel situaci, kdy by různé krajské soudy rozhodovaly ve stejných situacích rozdílně, jím zvolený postup je nepřijatelný. Městský soud namísto alespoň stručného a výstižného odůvodnění svého právního názoru, proč není možné stěžovatele osvobodit od placení soudních poplatků, de facto pouze odkázal na rozhodnutí jiného krajského soudu a tímto rozhodnutím zcela mechanicky a bezmyšlenkovitě odůvodnil rozhodnutí vlastní. V daném případě, kdy městský soud ani neuvedl zdroj, podle něhož rozhodnutí jiného krajského soudu cituje, účastníci neměli možnost posoudit, zda úvaha soudu je přiléhavá a zákonná, neboť byli odkázáni toliko na tu část odůvodnění, kterou soud v rozhodnutí v jejich věci převzal.

[16] Krajský soud v Brně se otázkou obdobnou s nyní posuzovaným případem skutečně opakovaně zabýval, a to např. v usnesení ze dne 1. 11. 2007, č. j. 62 Ca 40/2007 - 41, publ. pod č. 1482/2008 Sb. NSS, přičemž mj. konstatoval, že „[p]o občanském sdružení, hodlá-li být aktivně činným, lze požadovat, aby si materiální prostředky na svoji činnost (alespoň v základní a pro samotnou činnost nezbytné míře) zajistilo samo. Rezignuje-li sdružení na jejich zajištění, není možné odpovědnost za nevytvoření těchto prostředků bez dalšího převést na stát prostřednictvím osvobození od soudních poplatků.“

[17] Pro nyní posuzovaný případ je ovšem podstatné, že Nejvyšší správní soud nemůže usnesení městského soudu přezkoumat, neboť městský soud vůbec nezjišťoval stěžovatelovy majetkové poměry. Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že městský soud stěžovatele v rozporu s § 36 odst. 1 s. ř. s. vůbec nepoučil, jak prokázat jeho majetkové a sociální poměry tak, aby v řízení neutrpěl újmu, ale namísto toho bez dalšího o jeho návrhu po čtyřech měsících ode dne podání žaloby rozhodl. Výše zmíněný judikát Krajského soudu v Brně (cit. v bodě [16]), k jehož správnosti nebyl Nejvyšší správní soud oprávněn se v této věci vyjádřit s ohledem na nepřezkoumatelnost rozhodnutí krajského soudu, vychází ze situace, kde bylo v průběhu řízení zjištěno, že občanské sdružení zcela rezignovalo na snahu zajistit si prostředky pro své fungování a s odkazem na nemajetnost požadovalo osvobození od soudních poplatků. V nyní posuzovaném případě však městský soud stěžovateli neumožnil prokázat, jakým způsobem stěžovatel financuje svou činnost, a to přestože např. z čl. VIII odst. 2 stěžovatelových stanov (viz č. l. 6 soudního spisu) vyplývá, že prostředky sdružení tvoří příspěvky, dotace a dary. Z výše citovaného judikátu jistě nevyplývá, že by žádné občanské sdružení nemohlo být v řízení před správními soudy osvobozeno od soudních poplatků; cit. judikát tuto možnost toliko zužuje na výjimečné případy, v nichž bude prokázáno, že přes vynaložení rozumného úsilí není v silách sdružení si v dané situaci finanční prostředky na náklady soudního řízení zajistit.

[18] Napadené rozhodnutí městského soudu je tak nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů rozhodnutí [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

IV.

[19] Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení městského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V dalším řízení bude městský soud vázán právním názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[20] Stěžovatelův návrh na přiznání odkladného účinku žalobě musel Nejvyšší správní soud podle § 46 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 120 s. ř. s. odmítnout, neboť řízení o tomto návrhu doposud probíhá před městským soudem a rozhodování o odkladném účinku žaloby v každém případě nespadá do působnosti Nejvyššího správního soudu, vymezené § 12 s. ř. s. Ani stěžovatelem tvrzená výjimečnost situace neumožňuje soudu svou zákonem danou působnost překročit, a to tím spíše, že stěžovatel má jiné procesní nástroje, jimiž se může rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě domáhat. Stěžovatel, bude-li mít zato, že ve věci tohoto návrhu dochází k průtahům, může v souladu s § 164 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), podat stížnost na průtahy v řízení k předsedovi Městského soudu v Praze. Měl-li by následně za to, že jeho stížnost na průtahy v řízení nebyla řádně vyřízena, může podat podle § 174a zákona o soudech a soudcích návrh soudu, aby určil lhůtu pro provedení procesního úkonu, u kterého podle jeho názoru dochází k průtahům v řízení. K rozhodnutí o tomto návrhu by pak byl příslušný Nejvyšší správní soud.

[21] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Městský soud v Praze v dalším řízení (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. listopadu 2008

Baxa

JUDr. Josef

předseda

senátu